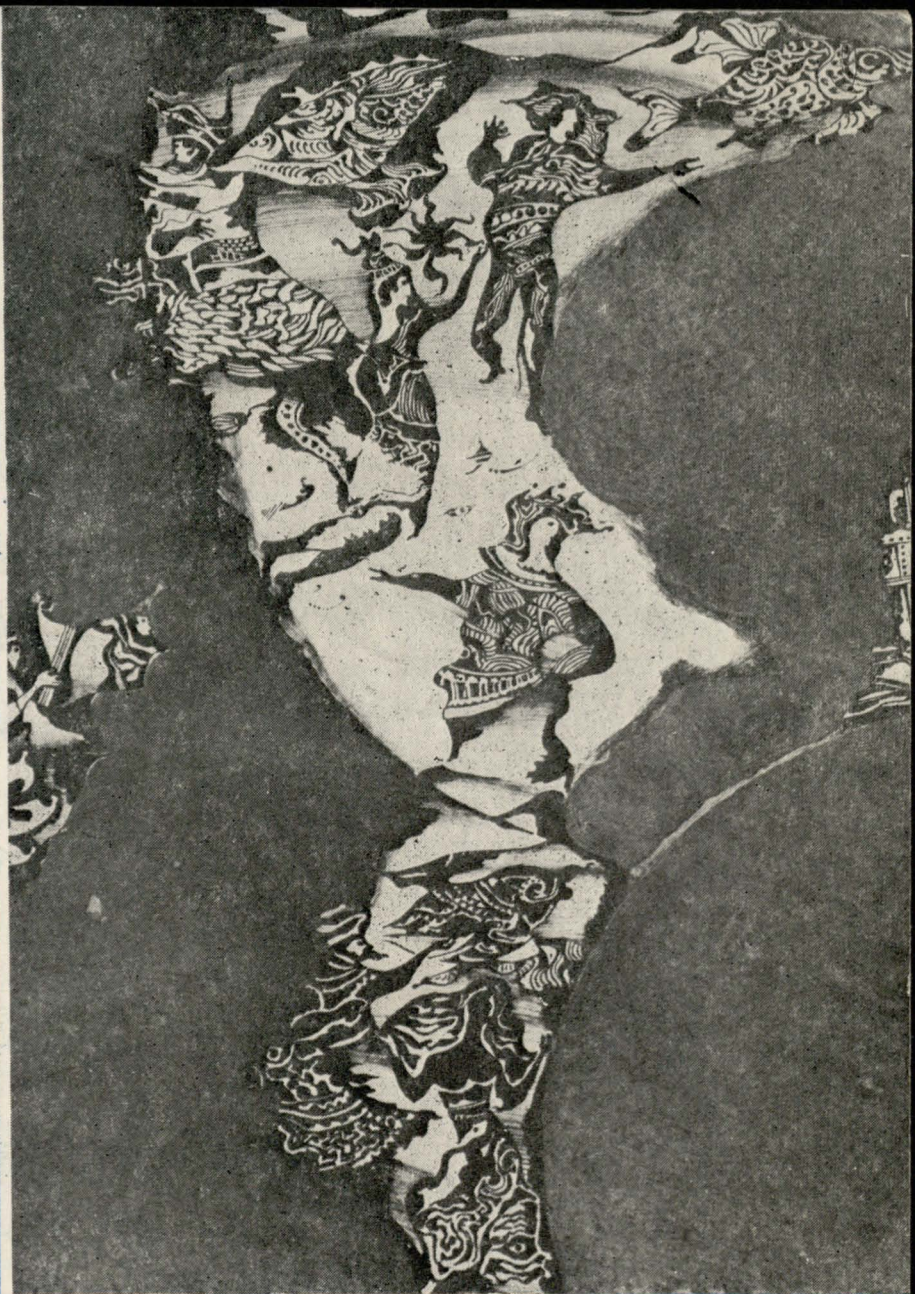

Józef (1900-1975) PAKULSKI

PRACE ZE ZBIORÓW
BIURA
WYSTAW
ARTYSTYCZNYCH
w Jeleniej Górze

10

Prace ze zbiorów:

BIURA WYSTAW ARTYSTYCZNYCH W JELENIEJ GÓRZE

DZG JG 2712/2-2-0512/83 500+300 br. a 8 k. B5×2 U-19

Józef Pakulski (1900–1975)

Urodził się w Kijowie. Studia artystyczne ukończył w 1936 roku w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie u profesorów Władysława Skoczylasa (grafika) i Felicjana Kowarskiego (malarstwo). Był docentem Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Uczestniczył w 80 wystawach ogólnopolskich, okręgowych i okolicznościowych w kraju oraz w 78 wystawach sztuki polskiej za granicą.

W dziejach polskiej grafiki powojennej twórczość Józefa Pakulskiego zaznaczyła się w sposób zdecydowany i jednolity. Z nazwiskiem tego twórcy zawsze kojarzy się indywidualny styl stworzony na bazie techniki litograficznej wykorzystanej aż nadto szeroko bo z zastosowaniem koloru, którego Pakulski stał się czułym wirtuozem. Malarskie podejście do litografii z całym szacunkiem dla zasad przynależnych graficznej sztuce określają dorobek tego twórcy z lat 1960—1975, który stanowi obecnie o indywidualności jego sztuki. Sztuki twórcy już nieżyjącego, który będąc przez wiele lat docentem warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych pozostawił uczniów. Wystarczy wymienić sześciu najzdolniejszych: Carllosa, Jana Leśniaka, Tadeusza Łapińskiego, Janusza Przybylskiego, Aleksandra Turka i Władysława Winickiego. Podnosząc na wyżyny technikę litografii barwnej, obok własnych prac, może nieświadomie — pozostawił również szkołę.

Pierwszy pokaz litografii Józefa Pakulskiego miał miejsce w 1936 roku w warszawskim Instytucie Propagandy Sztuki. Był to okres gdy w grafice polskiej prym wiodł drzeworyt z grupą Ryt i jej liderem Władysławem Skoczylasem na czele, którego pracownię ukończył Pakulski.

Zadziwić więc może fakt, iż Pakulski nie poszedł drogą swego znakomitego Profesora. Może inklinacje malarskie wyniesione z pracowni drugiego profesora malarze Felicjana Kowarskiego wywarły wpływ na wrażliwość artystyczną młodego wówczas twórcy.

W okresie powojennym Pakulski powraca do litografii, litografii czarno-białej. Kolor w tym czasie pojawia się u niego raczej sporadycznie.

Początek lat 60-tych to przełom w twórczości artysty. A jednocześnie początek nowego wspaniałego etapu trwającego do śmierci. Powstają wówczas z wielką wirtuozerią potraktowane litografie barwne, dojrzałe pod każdym względem. Gdzie twórca już po mistrzowsku rozstrzyga zagadnienia koloru, kompozycji i problem ruchu na płaszczyźnie, który pasjonował go już znacznie wcześniej. Pojawiają się zwiastuny wielkiego cyklu przerwane przez śmierć artysty w 1975 roku. Są to „Wianki”, „Kompozycja witrażowa”, „Kobiety i kwiaty”. Kolor staje się teraz wartością decydującą o kształcie grafiki — budując nastrój, formę, ruch.

Litografie swoje odbijał Pakulski najczęściej z wielu płyt dopuszczając działanie przypadku. Dochodzącego do głosu szczególnie w momencie kiedy przesuwano nieco kolejne płyty z odpowiednim kolorem, uzyskując efekt ruchu plam barwnych. Bardzo często jeden motyw kompozycyjny odbijał w wielu wersjach kolorystycznych poszukując najbardziej odpowiedniej gamy i klimatu. Świadczyć to może, iż interesowało go bardziej rozwiązanie tego samego problemu niż częste zmiany tematów i kierowanie uwagi na anegdotę, treść grafiki. Swoista dociekliwość, cierpliwość w poszukiwaniu odpowiedniego wyrazu dla swojej wizji, szukanie niuansów kolorystycznych — dominują w jego metodzie poszukiwań artystycznych.

Tematyka jego grafik zaczerpnięta niejednokrotnie z dorobku odległych kultur — przywołująca postaci z legend słowiańskich, greckich waz, motywy dawnej architektury, motywy sztuki wschodu, a także wątki z malarstwa dawnych mistrzów (np. Botticellego, El Greca) — poddana syntezie kształtów staje się pretekstem do ukazania własnej wizji. Wizji sprowadzonej do jednej płaszczyzny, raz poddanej nieustannemu ruchowi plam barwnych by innym razem pozwolić zastępnąć w bez-

ruchu hieratycznym postaciom czy ptakom, ze spokojem właściwym bardziej kamiennej architekturze. Czasem też wydaje się, iż twórca zadbał aż nadto o dekoracyjną stronę rozwiązania grafiki, o nadanie jej klimatu przepychu kolorystycznego uszlachetnionego srebrzystą poświatą lub ciężką złotą plamą.

Rzadka wrażliwość kolorystyczna twórcy sprawiła, iż grafiki jego przewyższają barwą niekiedy malarstwo. Zawsze wyszukana gama i subtelne niuanse kolorystyczne z każdego tematu czynią dzieło dojrzałe, wyczułe z dużą kulturą estetyczną.

Fascynacja Pakulskiego tematem morskim sprawiła, iż w dorobku jego litografii barwnych znalazły się takie tytuły jak „Kompozycja morską”, „Neptun”, „Żagiel” w wielu wersjach kolorystycznych, które oprócz szlachetnej tonacji barwnej zawierają wiele ruchu. Problem ruchu i przenikania płaszczyzn znalazł swą kwintesencję w litografii o abstrakcyjnym tytule „Ruch w przestrzeni”. Powracającym w kolejnych wersjach jest także motyw „Skrzydła”, gdzie ruch, lekkość i zmienność tkwiące w prostym motywie uderzają trafnością rozwiązania plastycznego.

Skrótowi i lapidarności motywu przeciwstawia autor bogactwo rozstrzygnięć i wariacji kolorystycznych podanych jednak bardzo wytwornie. Każde kolejne nałożenie koloru zdaje się być bardzo przemyślane, niezwykle trafnie rozstrzygnięte.

Obok grafiki Józef Pakulski uprawiał również malarstwo wypowiedając się w technice tempery. Szkicowo i ekspresyjnie traktowane staje się ono niejednokrotnie notacją i pomysłem do litograficznych wariacji.

Mimo, iż twórczość graficzną Pakulskiego uznajemy dziś za znakomity etap w rozwoju polskiej litografii, jawi się on przede wszystkim jako wrażliwy kolorysta, który problemy koloru w sposób indywidualny i zdecydowany przeniósł na grunt grafiki. Techniki do niedawna utożsamianej z czarno-białą sztuką.

Twórca ten odszedł od nas i od sztuki w momencie gdy twórczość jego sięgała wyzyna możliwości artystycznych, gdy powstające litografie fascynowały wielu miłośników nie tylko sztuki graficznej.

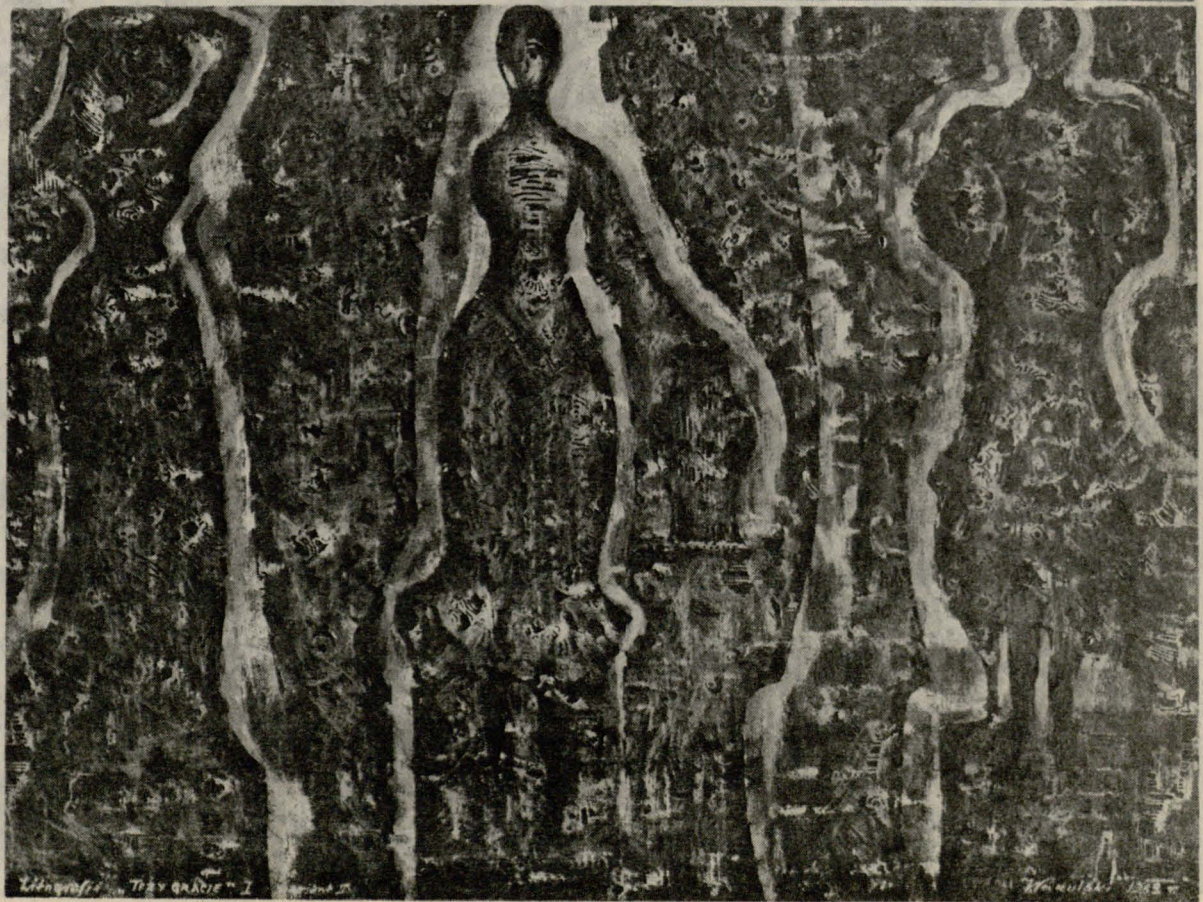
Pozostała pamięć o Nim a przede wszystkim prace, które wpisując się w dzieje najnowszej historii sztuki polskiej stały się już jej trwałym elementem.

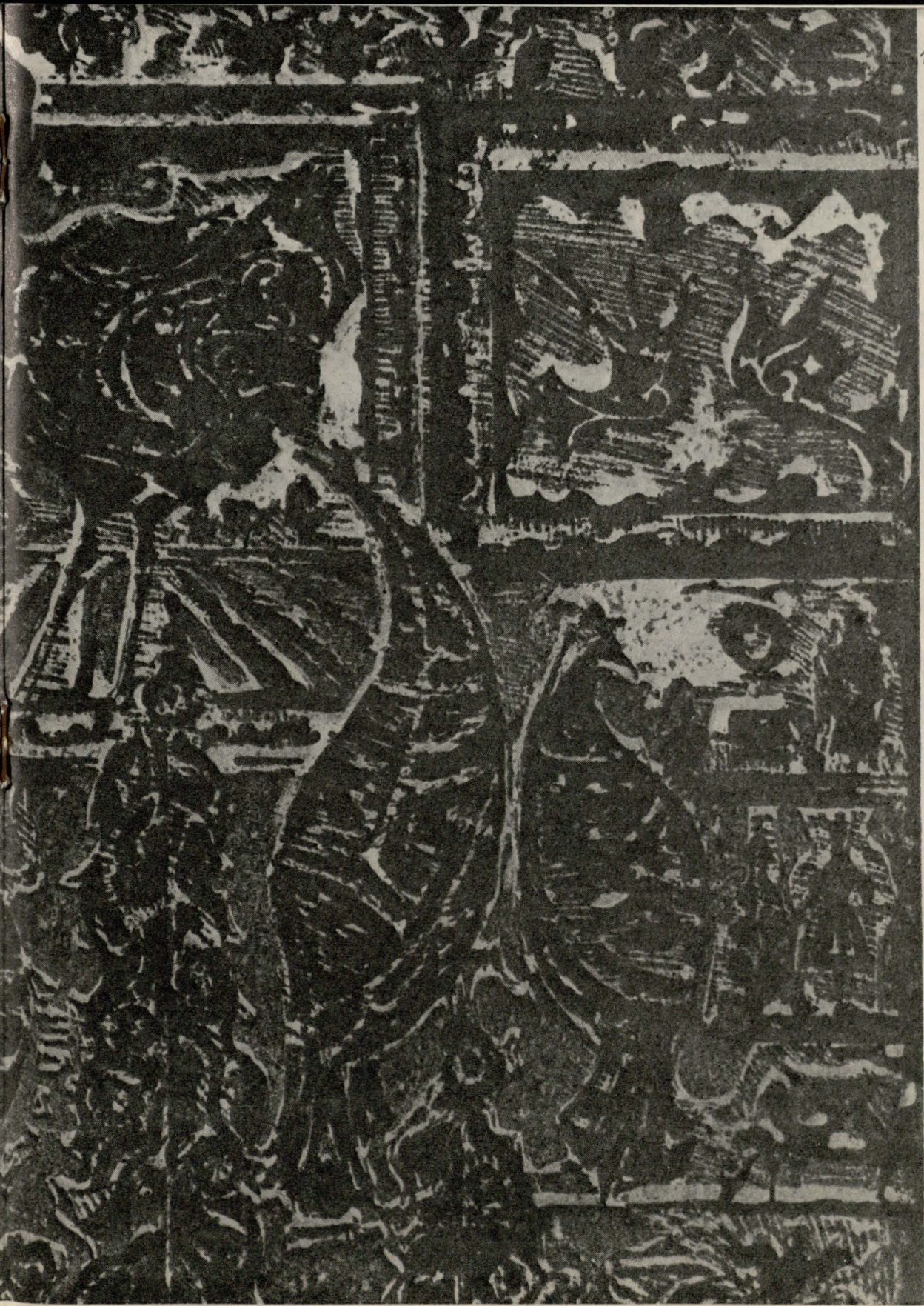
Irena Klisowska

5/10. Fotografia. RUCH W PRZESTRZEN

T. Makulski 1910

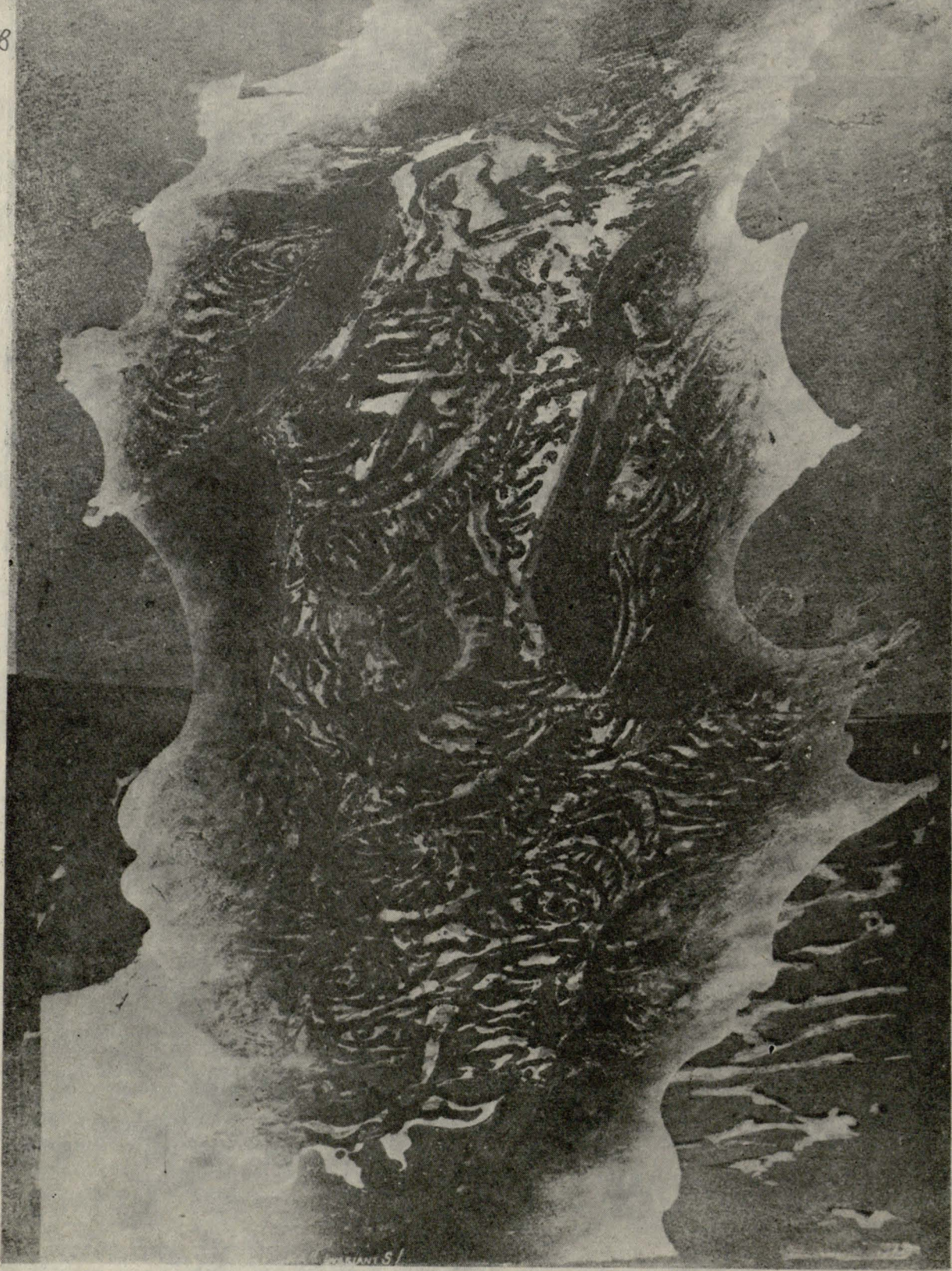
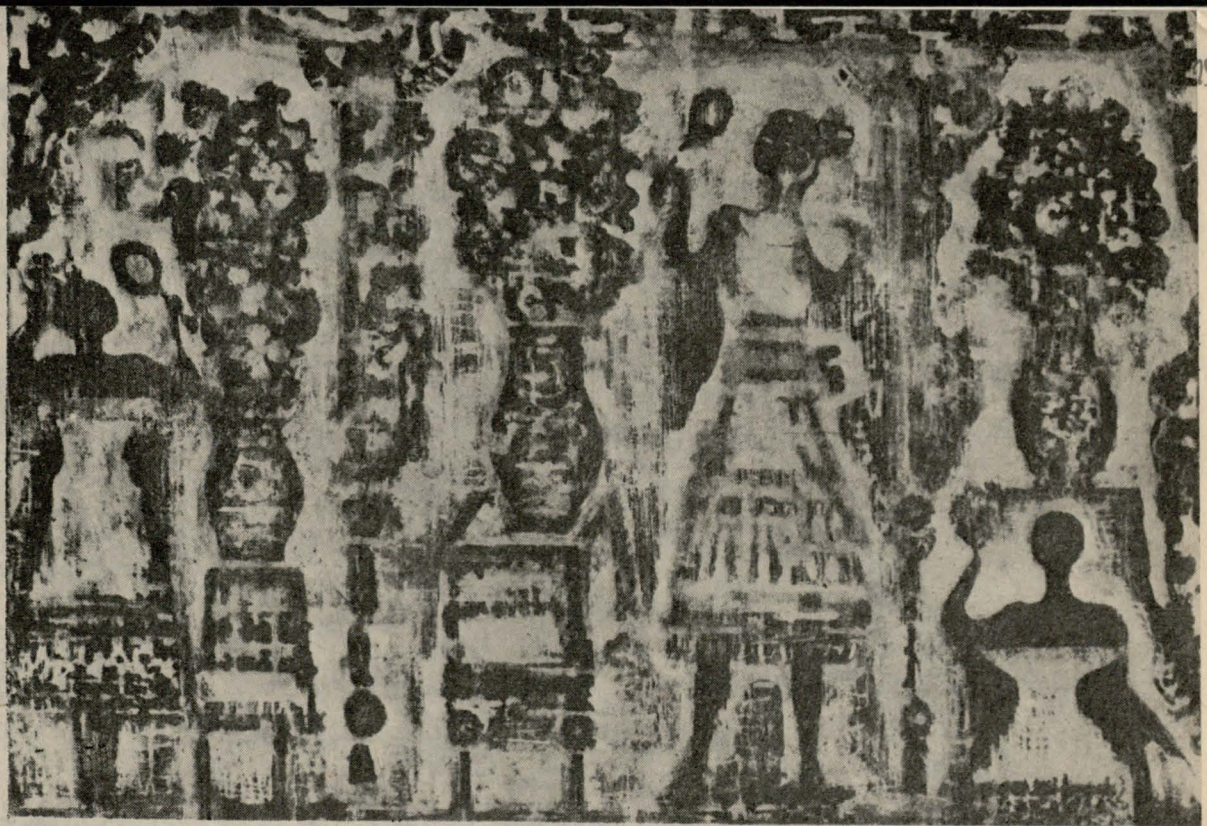

PLATE 51

W. G. S. P. KRZYDŁO "WARIANTS"

1917

WYSTAWY

indywidualne w kraju

Warszawa — 1958, 1966, 1971, 1973

Radom — 1959

Wielokrotnie w zakładach pracy w Warszawie w latach 1960—61, 1972—1973

Gdańsk, Białystok, Sopot — 1966

Toruń, Bydgoszcz — 1969

Lublin — 1974

indywidualne za granicą

Wiedeń — 1962 (dwukrotnie), Ringenberg, Hamm (RFN) — 1963, Kaiserlautern-Erlenbach (RFN) — 1971.

udział w wystawach międzynarodowych (m. in.)

Bałtyk w grafice — Sopot 1959; III, IV Międzynarodowe Biennale Grafiki — Lublana 1959, 1961; VI, VII Biennale Grafiki „Bianco e Nero” — Lugano 1960, 1964; III Biennale Grafiki — Tokio 1962; III Międzynarodowe Triennale Grafiki Kolorowej — Grenada 1964; I, II, III Międzynarodowe Biennale Grafiki — Kraków 1966, 1968, 1970; Międzynarodowy Salon Jesienny — Monachium 1966; Międzynarodowa Wystawa Grafiki „Intergrafik” — Berlin 1967, Warszawa, Leningrad 1968; I Międzynarodowe Biennale Grafiki — Florencja 1968; Międzynarodowy Salon Sztuki — Juvisy-sur-Orge 1968; Biennale Grafiki Europejskiej — Wenecja 1971.

NAGRODY

i wyróżnienia na wystawach i konkursach

XIV Ogólnopolska Wystawa Plastyki, Radom 1958 — wyróżnienie, Międzynarodowa Wystawa „Bałtyk w grafice”, Sopot 1959 — nagroda, Wystawa Grafiki Artystycznej w XV-lecie PRL, Warszawa 1961 — wyróżnienie, Konkurs Eliminacyjny na Międzynarodowy Konkurs Graficzny „Przyjaźń między narodami”, Warszawa 1964 — dwa wyróżnienia Związku Polskich Artystów Plastyków; Warszawa w Sztuce, Warszawa 1965 — nagroda Ministerstwa Kultury i Sztuki; XX Jubileuszowa Wystawa Plastyki, Radom 1965 — wyróżnienie; I Festiwal Sztuk Pięknych, Warszawa 1966 — srebrny medal; IV Ogólnopolski Konkurs Grafiki Marynistycznej, Gdańsk 1967 — wyróżnienie; II Festiwal Sztuk Pięknych, Warszawa 1968 — wyróżnienie; IV Ogólnopolska Wystawa Grafiki w Warszawie, 1969 — nagroda Głównego Zarządu Politycznego Wojska Polskiego; III i IV Festiwal Sztuk Pięknych, Warszawa 1970, 1972 — wyróżnienie; I Nagroda w Konkursie Ogólnopolskim na Najlepszą Grafikę — Łódź 1975.

Laureat Nagrody Ministra Kultury i Sztuki I stopnia za szczególne osiągnięcia w pracy twórczej i dydaktyczno-wychowawczej — 1969; odznaczony złotą odznaką honorową m. st. Warszawy — 1967; nagrodą m. st. Warszawy za osiągnięcia plastyczne — 1968; Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski — 1970 i innymi odznaczeniami.

PRACE W ZBIORACH

krajowych:

Muzeów Narodowych w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Szczecinie
Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, Muzeum im. Leona Wyczół-
kowskiego w Bydgoszczy, Muzeum w Rzeszowie, Muzeum Mazowieckie-
go w Płocku, Muzeum w Toruniu, Muzeum Historycznego m. st. War-
szawy, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, w zbiorach Stołecz-
nej Rady Narodowej w Warszawie, Gdańskiego Klubu Marynistycznego,
Biura Wystaw Artystycznych w Jeleniej Górze.

zagranicznych:

Albertiny w Wiedniu, Muzeum Muzeum Boy-mans van Beuningen w Rot-
terdamie, Kupferstich — Kabinet der Staatlichen Kunstsammlungen w
Dreźnie, Muzeum w Skopie, Muzeum w Leningradzie.

Wstęp i redakcja:
IRENA KLISOWSKA-FILIPCZUK

Zdjęcia:
TOMASZ OLSZEWSKI

Opracowanie graficzne:
WŁADYSŁAW SIERKA

